

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

יהדות

דינים

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	(10x8)	–	80	נקודות
פרק שני	–	(20x1)	–	20	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הלכה למעשה (80 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 1–14.

בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. תפילות שבת

- א. כמה מזמורי תהלים נאמרים בקבלת שבת לפני "לכה דודי"? כתבו את הסיבה למספר זה. (3 נקודות)
- ב. כיצד ינהג אדם שטעה וחתם בשבת את ברכת "השכיבנו" כמו ביום חול? התייחסו בתשובתכם לשני מצבים. (4 נקודות)
- ג. מדוע תיקנו חכמים לומר את "ברכה מעין שבע", ומדוע תיקנו את קריאת ההפטרה? (3 נקודות)

2. מוקצה

- א. כתבו שלוש סיבות לאיסור מוקצה. (3 נקודות)
- ב. כתבו דוגמה לכל אחד מן הדברים האלה:
 - (1) דבר שמותר בטלטול אפילו לצורך עצמו.
 - (2) דבר שמותר בטלטול רק לצורך גופו ומקומו.
 - (3) דבר שאסור לחלוטין בטלטול.
 - (4) דבר שמותר בטלטול אפילו שלא לצורך כלל.
 (4 נקודות)
- ג.
 - (1) הסבירו מדוע חפץ שהוא בסיס לדבר האסור, נאסר רק בידיעת בעל החפץ.
 - (2) כתבו באיזה מקרה ייאסר הבסיס גם שלא בידיעת בעליו.
 (3 נקודות)

3. דיני עירוב תבשילין

- א. כתבו לשם מה תיקנו חז"ל עירוב תבשילין ומתי יש לעשותו. (2 נקודות)
- ב. כיצד עושים עירוב תבשילין? התייחסו בתשובתכם גם לרכיבים ולכמותם. (3 נקודות)
- ג.
 - (1) אדם ששכח לעשות עירוב תבשילין – האם הוא יכול להסתמך על עירוב שנעשה עבור כל בני העיר? התייחסו בתשובתכם לשני מקרים.
 - (2) מה יעשה אדם ששכח לעשות עירוב תבשילין ואין באותו מקום אדם אחר שעירב? התייחסו בתשובתכם לשני מצבים.
 (5 נקודות)

4. הלכות תפילת שמונה עשרה

- א. (1) כתבו שתי מחשבות שעל המתפלל לחשוב לפני תפילת עמידה.
 (2) מה צריך המתפלל לכוון בזמן התפילה?
 (3) כתבו שלוש פעולות שאסור לעשות בזמן תפילת עמידה.
 (5 נקודות)
- ב. (1) מה דינו של חולה שאינו יכול לעמוד בתפילה?
 (2) מה דינו של אדם שאינו יכול להתפלל בפיו?
 (2 נקודות)
- ג. (1) לאיזה כיוון יפנה המתפלל את פניו? הסבירו מדוע.
 (2) כיצד ינהג אדם ששם לב באמצע התפילה שהוא אינו עומד בכיוון הנכון? התייחסו בתשובתכם לשני מצבים.
 (3 נקודות)

5. דיני תפילת מנחה

- א. הסבירו מדוע השכר על תפילת מנחה גדול מן השכר על תפילות אחרות. (2 נקודות)
- ב. (1) מה הן "שעות זמניות"?
 (2) כתבו מהו זמן מנחה גדולה, מהו זמן מנחה קטנה ומהו פלג המנחה.
 (3 נקודות)
- ג. (1) מתי זמנה של תפילת מנחה מלכתחילה?
 (2) עד מתי מותר להתפלל מנחה בשעת הדחק או בדיעבד?
 (3 נקודות)
- ד. כתבו שלוש פעולות שאסור לעשות סמוך לזמן מנחה קטנה. (2 נקודות)

6. כללים בברכה ראשונה מברכת הנהנין

- א. אדם שהיו לפניו יין וענבים, והוא רוצה לשתות את היין ולאכול את הענבים –
 (1) באיזה תנאי ברכת היין יכולה לפטור אותו מלברך גם על הענבים?
 (2) כיצד יש לנהוג לכתחילה במקרה זה? נמקו את תשובתכם.
 (3 נקודות)
- ב. אדם שהכניס מאכל לפיו, ובעוד המאכל בפיו נזכר שלא בירך עליו – מה עליו לעשות? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (2 נקודות)
- ג. אדם שהכניס מים לפיו, ובעודם בפיו נזכר שלא בירך עליהם – מה עליו לעשות? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (2 נקודות)
- ד. (1) אדם השותה מים כדי לבלוע גלולה – האם עליו לברך על המים? נמקו את תשובתכם.
 (2) אדם השותה תרופה נוזלית – האם עליו לברך עליה? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות.
 (3 נקודות)

7. הלכות נטילת ידיים לסעודה

- א. מדוע "צריכין לשפוך על כל יד מים בשפע"? כתבו שתי סיבות. (3 נקודות)
- ב. "אותן קנקנים שיש להם כמין מרזב [פִּייה] בולט בגובה משפת הכלי... אין נוטלין ממנו לידיים דרך שם" – (1) הסבירו מדוע אין נוטלים מהם ידיים "דרך שם".
(2) כיצד אפשר בכל אופן ליטול ידיים מכלים כאלה?
(4 נקודות)
- ג. אדם נטל ידיו, אך חברו נגע בידיו הרטובות – מה עליו לעשות? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (3 נקודות)

8. הלכות ברכת המזון

- א. אדם שאכל פת, לא בירך ברכת המזון והלך למקום אחר – היכן יברך ברכת המזון? התייחסו בתשובתכם לשלוש אפשרויות. (4 נקודות)
- ב. בראש חודש שחל בשבת – מדוע מקדימים בברכת המזון את "רצה" ל"יעלה ויבוא"? כתבו שתי סיבות. (2 נקודות)
- ג. מה יעשה אדם שבעודו מברך את ברכת המזון, נזכר שלא אמר "על הניסים"? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות. (4 נקודות)

9. הלכות כשרות

- א. אדם שאכל בשר, ואחרי שש שעות מצא שאריות בשר בין שיניו ורוצה כעת לאכול מאכל חלבי – מה עליו לעשות? (3 נקודות)
- ב. אדם לש עיסה בשומן של בשר ואפה ממנה פת – כתבו שתי אפשרויות שבהן תהיה הפת מותרת באכילה. (3 נקודות)
- ג. הסבירו מהו איסור "חדש". התייחסו בתשובתכם גם להבדל בין ימי בית המקדש ובין ימינו בעניין איסור זה. (4 נקודות)

10. הלכות חול המועד

- א. (1) איזה מסחר מותר בחול המועד רק בצנעה?
(2) איזה מסחר מותר בחול המועד גם בפרהסיא?
(3 נקודות)
- ב. כתבו שלושה מקרים שבהם מותר לעשות בחול המועד מלאכות שכרוכות בטרחה. (4 נקודות)
- ג. (1) כתבו פעולה חקלאית אחת שאסורה בחול המועד.
(2) כתבו פעולה חקלאית אחת שמותרת בחול המועד משום הפסד.
(3) איזו פעולה חקלאית מותרת בחול המועד רק בשינוי?
(3 נקודות)

11. הלכות צדקה

- א. (1) על מי נאמר ששכרו גדול משכר הנותן צדקה?
 (2) איזה איסור חל על אדם המופקד על חלוקת כספי צדקה ואינו חל על אדם שנותן צדקה מממונו?
 (4 נקודות)
- ב. כתבו כיצד ייתכן שאדם ייתן כסף לצדקה אך יאבד את הזכות שבמצווה. (2 נקודות)
- ג. כתבו כיצד אפשר לקיים מצוות צדקה בלי לתת דבר לעני. (2 נקודות)
- ד. הסבירו על איזו צדקה נאמר שמעלתה גדולה "שאין למעלה ממנה". (2 נקודות)

12. הלכות כיבוד אב ואם

- א. כתבו שני מקרים שבהם מותר לבן להעיר את אביו ואימו משנתם. נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)
- ב. ציינו חמישה קרובים, מלבד האב והאם, שאדם חייב לכבד מכוח מצוות כיבוד אב ואם. (3 נקודות)
- ג. כתבו שני מקרים שבהם הבן אינו צריך לשמוע בקול הוריו. (2 נקודות)
- ד. באילו שני תנאים מותר לבן להכאיב להוריו בגופם לצורך רפואתם? (2 נקודות)

13. הלכות ריבית

- א. הסבירו מדוע החמירה התורה באיסור ריבית יותר מבאיסור גזל. (4 נקודות)
- ב. הסבירו מהי ריבית מוקדמת ומהי ריבית מאוחרת. (3 נקודות)
- ג. כתבו שתי דוגמאות לריבית שאינה משולמת בכסף. (3 נקודות)

14. הלכות ייחוד

- א. (1) מאיזה גיל של ילדה אסור לאיש להתייחד עימה?
 (2) מאיזה גיל של ילד אסור לאישה להתייחד עימו?
 (2 נקודות)
- ב. (1) אילו שני תנאים צריכים להתקיים כדי שלאישה יהיה מותר להתייחד עם שני אנשים כשרים?
 (2) כתבו שני מקרים שבהם אסור לאישה להתייחד עם שני אנשים כשרים.
 (5 נקודות)
- ג. (1) באיזה מקרה ייחוד של אישה עם גבר זר לבדם יהיה מותר?
 (2) באיזה תנאי יש המתירים לגבר להתייחד עם שלוש נשים לפחות?
 (3 נקודות)

פרק שני – מושגים בהלכה (20 נקודות)

ענו על שאלה 15.

15. לפניכם שבעה מושגים.

הסבירו בקצרה ארבעה מן המושגים. לכל מושג שהסברתם, כתבו הלכה אחת הקשורה אליו (לכל מושג – 5 נקודות).

א. חולה שאין בו סכנה

ב. אמן חטופה

ג. אמצע הפרק

ד. ברכה מעין שלוש

ה. אונאת דברים

ו. אבק לשון הרע

ז. שעטנז

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך